

22. 6. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jiný mimořádný příjem v oddlužení plněním splátkového kalendáře

Od zavedení nového právního institutu oddlužení do českého právního řádu zákonem č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení [insolvenčním zákonem (dále také jen „IZ“)], vyvstala k povinnostem dlužníků se schváleným oddlužením plněním splátkového kalendáře řada nejasností. Jednou z otázek, jež předmětná právní úprava vyvolává, je výklad, resp. obsah sousloví „jiný mimořádný příjem“ dle ustanovení § 412 odst. 1 písm. b/ IZ a s ním spojené otázky.

Insolvenční zákon stanovuje řadu povinností, které musí dlužník při schváleném oddlužení plněním splátkového kalendáře (případně při kombinaci se zpeněžením majetkové podstaty) dodržovat a za jejichž porušení mu hrozí sankce zrušení schváleného oddlužení a následného prohlášení konkursu na jeho majetek dle ustanovení § 418 odst. 1 písm. a/ a odst. 3 IZ. Stejně tak může ze strany insolvenčního soudu dojít po úspěšném skončení oddlužení v souladu s ustanovením § 417 odst. 1 IZ i k odejmutí již získaného osvobození od placení zbylé části pohledávek zahrnutých do oddlužení (srov. § 414 a § 415 IZ). Podle ustanovení § 412 odst. 1 písm. b/ IZ je po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník povinen hodnoty získané dědictvím, darem a z neúčinného právního úkonu, jakož i majetek, který dlužník neuvedl v seznamech majetku, ač tuto povinnost měl, vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení a výtěžek, stejně jako jiné mimořádné příjmy, použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře.

Plnění této povinnosti je pak úzce spjato se zásadami, na nichž stojí insolvenční řízení (srov. zejména § 5 písm. a/ IZ, dle kterého insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů), a s ústředními principy vévodícími oddlužení, jimiž jsou zásady poctivosti a zodpovědnosti přístupu dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení, jež vyplývají z ustanovení § 395 odst. 1 písm. a/ a odst. 2 IZ. Dlužník musí jednat v souladu s těmito zásadami a principy, tedy nesmí být nepoctivý, lehkomyšlný či nedbalý po celou dobu insolvenčního řízení a pak i tři roky po pravomocném osvobození od placení zbylé části dluhů (srov. § 417 IZ). K otázce nepoctivého záměru dlužníka v oddlužení se již opakovaně vyslovil Nejvyšší soud, na jehož závěry je zde nezbytné odkázat. Jedná se zejména o usnesení ze dne 28. července 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2009, uveřejněné pod č. 14/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále také jen „R 14/2012“), jež zejména řeší potřebu individuálního přístupu ke každému jednotlivému posouzení poctivosti záměru dlužníka, a o usnesení ze dne 30. dubna 2013, sen. zn. 29 NSČR 45/2010, uveřejněné pod č. 86/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve kterém je zdůrazněna povinnost dodržovat výše uvedené závěry nejen před schválením oddlužení. Dále lze zmínit i usnesení ze dne 26. února 2014, sen. zn. 29 NSČR 71/2013, jež se týká dalších příjmů dlužníka ve vazbě na smlouvu o důchodu uzavřené pro navýšení příjmů.

K dlužníkově povinnosti použít i jiné mimořádné příjmy k plnění splátkového kalendáře se pak vážou i informační povinnosti dlužníka dle ustanovení § 412 odst. 1 písm. d/ a e/ IZ, tedy že dlužník nesmí zatajovat žádný ze svých příjmů a pravidelně musí předkládat přehledy o všech svých příjmech.

Pro vyhodnocení, zda dlužník nejedná nepoctivě, lehkomyšlně či nedbale a nepoškozuje či nezvýhodňuje účastníky insolvenčního řízení při schváleném oddlužení plněním splátkového

kalendáře v případech, kdy získá nějaký mimořádný příjem a je zde tedy příležitost k vyššímu a případně i rychlejšímu uspokojení věřitelů, je nezbytné vymezit, jaké příjmy dlužník nesmí zatajit a jaké musí použít k hrazení svých závazků. Otázku míry nepoctivosti při zatajení mimořádných příjmů je v souladu s R 14/2012 nutné posuzovat vždy individuálně v konkrétních případech, ale za obecné pravidlo lze brát povinnost dlužníka informovat subjekty insolvenčního řízení o všech svých mimořádných příjmech. Při úvahách o případném zrušení schváleného oddlužení či při odejmutí osvobození je však v praxi možné očekávat, že s těmito důsledky pravděpodobně nebude spojeno dlužníkově zatajení drobných příjmů, jež by minimálním způsobem ovlivnily uspokojení věřitelů. Důležitým faktorem ale nepochybně bude, do jaké míry dlužník plní splátkový kalendář ze svých pravidelných příjmů.

V následujících odstavcích nebude hovořeno o mimořádných příjmech spadajících pod dědictví, dary, plnění z neúčinných právních úkonů (resp. jednání) a o majetku, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač tak učinit měl. Předmětem výkladu je vcelku obsažný pojem „jiný mimořádný příjem“ a některé další příbuzné případy. Všechny tyto mimořádné příjmy patří po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře do majetkové podstaty. Je tak možné říci, že se jedná o výjimky z obecného pravidla, že pro plnění splátkovým kalendářem je používána na úhradu pohledávek nezajištěných věřitelů pouze ta část příjmů, jež je v souladu s ustanovením § 207 odst. 2 (a § 398 odst. 3) IZ součástí majetkové podstaty. Zpeněžení těchto hodnot pak provádí dle dikce zákona insolvenční správce, a to i přesto, že k majetku má dispoziční oprávnění v souladu s ustanovením § 409 IZ dlužník.

Za jiné mimořádné příjmy může být považováno velmi rozsáhlé a rozmanité množství příjmů, ačkoli ne vždy je možné je snadno identifikovat. V obecnosti se jedná o příjmy, které „*nejsou obvyklé či pravidelné, ale výjimečné, krátkodobé, ojedinělé či nahodilé; tzn., jedná se v podstatě o příležitostný přívýdělek*“[1]. Nejprve je ale vhodné provést negativní vymezení, tedy co pod jiné mimořádné příjmy nespadá.

Na prvním místě nemůže být nikdy mimořádným příjmem majetek, který v souladu s ustanoveními § 207 a § 208 IZ nepatří do majetkové podstaty[2]. Pro posouzení, co nemůže být mimořádným příjmem, je pak současně nutné aplikovat ustanovení § 299 a zejména ustanovení § 317, § 318 a § 319 zákona č. [99/1963 Sb.](#), občanského soudního řádu. Obecně je tak vyloučeno téměř[3] vše, co není možné postihnout výkonem rozhodnutí (např. není možné jako jiný mimořádný příjem použít v praxi často se vyskytující stravné či cestovné[4]).

Pod mimořádný příjem pak nespadá majetek, který byl v okamžiku schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře sepsaný do majetkové podstaty a který není majetkem tvořící předmět zajištění. Stejně tak se nemůže jednat o majetek, který dlužník získá z té části příjmů, které nepodléhají oddlužení (§ 409 odst. 2 IZ)[5]. Toto vymezení je zde nezbytné proto, že takový majetek mohou dlužníci v rámci svých dispozičních oprávnění zpeněžit a pak vzniká otázka, jak mají s těmito prostředky naložit. Komentářová literatura[6] uvádí, že výtěžek z prodeje takového majetku musí dlužník použít jako mimořádný příjem. S tímto názorem se však nelze zcela ztotožnit. Majetek, který byl sepsán do majetkové podstaty a byl tedy znám věřitelům v momentě rozhodování o způsobu řešení oddlužení a došlo ke schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, nemůže sloužit k uspokojení věřitelů, neboť k takovému účelu je zde věřitelům k dispozici způsob oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Proto, když takový majetek dlužník prodá, dochází vlastně pouze k přeměně majetku na finanční prostředky, ale nemění se jejich povaha ve smyslu insolvenčního zákona. To samé pak platí i o majetku, který dlužník nabude ze svých příjmů v průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře. O předmětném prodeji by měl dlužník nepochybně informovat insolvenčního správce, insolvenční soud i věřitele, ale z pohledu autora si takto získané prostředky může ponechat, neboť nezajištění věřitelé jsou uspokojováni pouze z budoucích dlužníkových příjmů, resp. z jejich srážek. Tento závěr lze dovodit i z judikatorního výkladu[7] ohledně osudu hyperochy v

případě zpeněžení zajištěného majetku při oddlužení plněním splátkového kalendáře, podle kterých se tento přebytek vydává dlužníkovi do jeho volné dispozice.

Zde však vzniká otázka, jak by se mělo postupovat, pokud předmětný majetek získá na hodnotě (např. změnou cen na trhu) oproti momentu, kdy bylo rozhodováno o způsobu oddlužení, a při jeho prodeji dlužník získá finanční prostředky o dost vyšší, než jakou měl majetek hodnotu na počátku schváleného oddlužení. Obdobným případem by pak mohly být různé plody či užitky majetku (např. mláďata chovných zvířat). Zde by se dalo již uvažovat o tom, aby dlužník předmětnou nadhodnotu jako mimořádný příjem v rámci splátkového kalendáře použil. Stejně tak by se měl v souladu s účelem insolvenčního zákona, zejména s účelem úpravy obsažené v ustanovení § 412 odst. 1 písm. b/ IZ, zachovat při nálezu opuštěné věci[8]. Takový majetek by měl pravděpodobně předat insolvenčnímu správci ke zpeněžení, případně by měl výtěžek z jeho prodeje poskytnout jako mimořádný příjem.

Obecnou otázkou ke všem výše uvedeným variantám pak je, zda je možné i takto ze zákona vyloučené příjmy použít jako příjmy mimořádné, když k tomu dá dlužník výslovně souhlas, resp. sám takové příjmy přímo poskytne. Limity tohoto oprávnění lze shledávat v případech ochrany existenčních práv dlužníka a jeho rodiny či v případech podléhajících režimu zvláštních předpisů dle ustanovení § 208 IZ nebo obecně pokud se takové jednání přičí ústavním normám, zákonu nebo zásadám insolvenčního řízení. Taktéž je zde na místě uvažovat o aplikaci informovaného souhlasu.

Mimořádným příjmem pak z podstaty věci nemůže být poskytnutá půjčka či úvěr v průběhu oddlužení, jak by se možná nabízelo. Z pohledu zásad insolvenčního řízení, a oddlužení zvláště, by se jednalo zcela nepochybně o akt nepoctivého záměru se všemi důsledky z toho plynoucími, jak je uvedeno výše.

Co tedy běžně mezi jiné mimořádné příjmy spadá? Standardně se jedná o příjmy z krátkodobých brigád, jednorázových stipendií, z autorských či průmyslových práv, z publikační činnosti, z činnosti výkonného umělce, příjmy ze samostatné výdělečné činnosti vykonávané při zaměstnání, z výher ze soutěží či loterií, z krátkodobého pronájmu majetku apod.[9] Dále je mimořádným příjmem daňový bonus a vrácený daňový přeplatek dle zákona č. [586/1992](#) Sb., o daních z příjmů[10]. Za mimořádný příjem lze považovat i zpětně přiznaný důchod vyplacený nárazově za předcházející měsíce, dále výplaty z pojistných smluv např. po pojistných událostech či při ukončení pojistné smlouvy, pak také určitě různé náhrady škody, nemajetkové újmy, vrácené přeplatky na dodávkách energií a služeb, odměny za darování tkání a lze si bez potíží představit jako mimořádný příjem i dividendy, i když v praxi půjde nejspíše o výjimečnou situaci. Komentářová literatura[11] pak uvádí i úhrady pohledávek dlužníka, což však již ze samotné povahy a rozmanitosti pohledávek vyvolává polemiku, zda tomu tak je opravdu generálně. Otázky totiž vyvolává situace, kdy do soupisu majetkové podstaty je pojata např. pohledávka z běžného účtu dlužníka či jakákoli jiná, přičemž nedojde ke schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, ale plněním splátkového kalendáře. Tyto pohledávky jsou poté v plné dispozici dlužníka, a jejich úhrady tak pravděpodobně nelze považovat za jiné mimořádné příjmy, stejně jako je uvedeno výše o takovémto majetku a jeho zpeněžení dlužníkem. Na místě by zde bylo schválení oddlužení kombinovaným způsobem. Autor má tedy za to, že nelze obecně říci, že veškeré úhrady pohledávek dlužníka jsou mimořádnými příjmy, nýbrž je nezbytné posuzovat každý jednotlivý případ speciálně.

Specifickým a velmi často a nejednotně řešeným případem pak jsou vyplacené srážky z příjmů, jež byly dlužníkovým plátcem strhávány a deponovány (případně zadržovány již např. exekutorem, nebo dokonce už odeslané oprávněnému) do doby schválení oddlužení z důvodu nemožnosti provádění výkonu rozhodnutí či exekuce (§109 odst. 1 písm. c/ IZ). Před novelizací insolvenčního zákona s účinností od 1. ledna 2014 bylo judikaturou[12] dospěno k závěru, že se jedná o mimořádný příjem a tyto prostředky by měly být rozpočteny mezi věřitele jako mimořádná splátka. Tento závěr však

výrazným způsobem změnila novelizace ustanovení § 409 odst. 2 IZ účinná od 1. ledna 2014, neboť ta stanovila, že takovéto finanční prostředky se po právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře vrací do dispozice dlužníka. K této problematice je ale možné zaujmout právní názor, dle kterého má sice dlužník dispoziční oprávnění k těmto dříve deponovaným částem svého příjmu, ale současně tyto finanční prostředky splňují předpoklady pro jejich užití jakožto mimořádného příjmu a dlužník by je i tímto způsobem použít měl. Jinak by bylo možné uvažovat o zkracování uspokojování věřitelů a o nedbalém a nepoctivém přístupu dlužníka k plnění jeho povinností.

Zajímavou otázkou jsou pak situace, kdy v oddlužení je pouze jeden z manželů a do jejich společného jmění se dostane nějaký mimořádný příjem či jiný majetek. Problematika společného jmění manželů a oddlužení však svým rozsahem značně přesahuje rámec tohoto pojednání, a proto jí zde nebude věnováno více prostoru.

Za jiný mimořádný příjem lze tedy považovat značné množství typů dlužnických příjmů při plnění oddlužení splátkovým kalendářem, když je zároveň možné identifikovat řadu případů, které pod tento pojem nespádají, jak je patrné z výše uvedeného. Bude pak na praxi a právní teorii, aby našla odpovědi na mnohé otázky vztahující se k dané problematice, z nichž některé byly již v textu otevřeny a byla nastíněna jejich možná řešení.

Mgr. Lukáš Hruša,
asistent soudce

[1] HÁSOVÁ, Jiřina. Insolvenční zákon: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 1294 (a shodně i na s. 1392).

[2] Tedy nemohou to být vzhledem ke znění ust. § 208 IZ dotace, jak je naopak uváděno v: MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy. 2. aktualiz. vyd. ve znění zákona č. [294/2013](#) Sb. Praha: Leges, 2014, s. 732.

[3] Ohledně omezení tohoto pravidla viz např. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sen. zn. 29 NSČR 50/2011, uveřejněné pod č. 97/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

[4] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. září 2010, č. j. KSUL 69 INS 405/2010, 3 VSPH 296/2010-B-15, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. dubna 2014, sp. zn. 21 Cdo 3774/2013, uveřejněné pod č. 76/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

[5] Autor upozorňuje na situaci, kdy dlužník koupí majetek pod cenou, tedy fakticky se bude jednat o částečný dar. Zde bude taktéž s nejvyšší pravděpodobností nutný postup dle ust. § 412 odst. 1 písm. b/ IZ.

[6] HÁSOVÁ s. 1376, či MARŠÍKOVÁ s. 732.

[7] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. února 2012, č. j. KSPL 20 INS 3876/2010, 1 VSPH 175/2012-B-30.

[8] Viz ust. § 1045 a násl. zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku.

[9] HÁSOVÁ s. 1392.

[10] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. března 2013, č. j. MSPH 93 INS 19653/2011, 1 VSPH 241/2013-B-50.

[11] HÁSOVÁ s. 1293 či 1392.

[12] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. listopadu 2012, č. j. KSPH 39 INS 14325/2011, 3 VSPH 450/2012-B-24.

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)